

Κριτήριο Αξιολόγησης

Θεματική: ΜΜΕ και Γλώσσα

* Το κριτήριο είναι διαρθρωμένο σε εξεταστική μορφή πανελλαδικών εξετάσεων

Κείμενο 1

Εισαγωγικό σημείωμα: *Ο Γιάννης Μπασλής είναι εκπαιδευτικός, καθηγητής Πανεπιστημίου με αντικείμενο την Κοινωνιογλωσσολογία. Το κείμενο προέρχεται από το περιοδικό "Νέα Παιδεία".*

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΜΜΕ

Κάθε τρεις και μία δημοσιεύονται σε εφημερίδες και περιοδικά άρθρα στα οποία υποστηρίζεται πως η γλώσσα «χαλάει» ή μπορεί να έχει κιόλας χαλάσει. Η γλώσσα βέβαια δεν είναι τυρή, για να χαλάσει. Αυτό που εννοούν είναι ότι οι χρήστες, εμείς δηλαδή, δε χρησιμοποιούμε όπως θα έπρεπε τη γλώσσα. Στην προφορική / γραπτή επικοινωνία μας είτε παραβιάζουμε μορφολογικούς ή συντακτικούς κανόνες της γλώσσας είτε χρησιμοποιούμε πολλές ξένες λέξεις, χωρίς αυτές να έχουν προσαρμοστεί στη μορφολογία της νέας ελληνικής. Η λέξη βέβαια «ξένος» σημαίνει «αγγλικός» (ξένη μουσική = αγγλική μουσική, ξένες λέξεις = αγγλικές λέξεις).

Αλλά και στην τηλεόραση / ραδιόφωνο καλούνται διάφοροι «γλωσσολογούντες», που με δογματικό σχεδόν τρόπο αποφαινόνται πως η γλώσσα «χάλασε» και οι νέοι ιδιαίτερα αδυνατούν ν' αρθρώσουν νεοελληνικό λόγο (ενώ ο λόγος των ενηλίκων, ως γνωστόν, είναι άψογος, πρότυπο – μοντέλο για τους νεότερους!...)

Το φαινόμενο βέβαια των κινδυνολόγων και θρηνωδών της γλώσσας μας δεν είναι νέο. Είναι διαχρονικό κι έχω πολλές φορές γράψει γι' αυτό. Θα ήθελα να επισημάνω όμως μια ουσιώδη διαφορά ανάμεσα στους παλιούς "κινδυνολόγους" αρθρογράφους και στους σύγχρονους. Οι παλιοί ταυτόχρονα με τις θρηνωδίες τους προσπαθούσαν να χρησιμοποιούν στα άρθρα τους μόνον ελληνικές λέξεις. Λέξεις μάλιστα που δεν υπήρχαν στην ελληνική, όπως επιστημονικοί όροι κλπ., τις απέδιδαν με ελληνικές, μεταφράζοντάς τες ή πλάθοντας καινούριες από άλλες ελληνικές π.χ. ραδιόφωνο, δορυφόρος, αεροπλάνο, σιδηρόδρομος. Όλοι οι τίτλοι εφημερίδων και περιοδικών ήταν ελληνικοί. Εφημερίδες και περιοδικά ήταν οι φορείς και μεταφορείς του εμπλουτισμού του νεοελληνικού λεξιλογίου και της κάθαρσής του από ξένες, προπαντός τούρκικες, λέξεις.

Έχουν άραγε τον ίδιο στόχο τα σημερινά Μ.Μ.Ε., στα οποία προστέθηκαν το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και το διαδίκτυο; Είναι εύκολο ν' απαντήσουμε πως όχι. Μόνο οι τίτλοι των εφημερίδων και περιοδικών, των ένθετων περιοδικών των εφημερίδων, οι επωνυμίες των τηλεοράσεων και οι τίτλοι των εκπομπών τους δείχνουν πως, ενώ θρηνολογούν για την «κατάντια» της γλώσσας, τα Μ.Μ.Ε. αποτελούν όχι μόνον τους κύριους φορείς παραγωγής υποκουλτούρας αλλά και διάβρωσης της ελληνικής με τη χρήση ενός «φραγκολεβαντίνικου» νεοελληνικού ιδιώματος.

Ας δούμε μερικούς τίτλους:

- Τηλεοπτικών καναλιών: Alpha, Alter, Antenna, Channel 9, Extra Channel, Eurosport, Filmnet, High TV, Mad, Magic, Mega, Sky, Star, κλπ.
- εφημερίδων: Espresso, City press, Metro, Traffic, Goal, Sport κλπ.
- περιοδικών: Icons, Status, Men, Women κλπ.

- Όλα σχεδόν τα περιοδικά που πρωτοεκδόθηκαν μετά το 1990 έχουν αγγλικό κυρίως τίτλο ένθετων των παραδοσιακών και με μεγάλη κυκλοφορία και επιρροή εφημερίδων: Βήμα: BHmagazino, Vmen, Popular Science, TV guide, Βήμαdonna, κλπ. Ελευθεροτυπία: On/Off, Gourmet, Grazia, Real-estate, κλπ. Θέμα: Business stories, big fish κλπ.
- Τηλεοπτικών εκπομπών: remake, rewind, top stories κλπ

Δε χρειάζεται νομίζω να προσθέσω περισσότερα παραδείγματα. Η απορία μου είναι αν οι ιδιοκτήτες, διευθυντές και δημοσιογράφοι των Μ.Μ.Ε. έχουν συνείδηση ότι είναι οι κύριοι «μαστροχαλαστές» της ελληνικής γλώσσας.

Είναι αυτοί που, ενώ θρηνολογούν για την «κατάντια» της ελληνικής, κατηγορώντας το σχολείο, τους εκπαιδευτικούς, τα βιβλία, τις μεθόδους διδασκαλίας κλπ., αποτελούν τους κύριους υπονομευτές της γλώσσας μας. Πάσχουν βέβαια οι άνθρωποι από γλωσσικό σνομπισμό. Γι' αυτό και πιστεύουν πως με τη χρήση αγγλικών όρων, τίτλων κλπ. αναβαθμίζονται πολιτισμικά και κοινωνικά τόσο οι ίδιοι όσο και το Μ.Μ.Ε. που ελέγχουν ή υπηρετούν. Καιρός είναι να συνειδητοποιήσουν ότι αυτή η πολιτική τους οδηγεί στη διάβρωση της ελληνικής γλώσσας, που υποκριτικά ισχυρίζονται ότι προσπαθούν να καλλιεργήσουν. Υπονομεύουν με το χειρότερο τρόπο το έργο του σχολείου, που αγωνίζεται να διδάξει στα παιδιά την ελληνική κι όχι το φραγκολεβαντίνικο ιδίωμα των Μ.Μ.Ε. Οφείλουν, λοιπόν, το γρηγορότερο ν' αλλάξουν ρότα.

Γιάννης Μπασλής, περιοδικό «Νέα Παιδεία», τεύχος 125 (2008)

Κείμενο 2

Εισαγωγικό σημείωμα: *Η Ελένη Θ. Π. Λουκά γεννήθηκε στην Στρογγυλή Κερκύρας σπούδασε Βιολογία και εργάστηκε συγχρόνως για 3 χρόνια στο πανεπιστήμιο του Saarland.*

Άνθρωπος Ρομπότ

Στην εποχή τη σύγχρονη του στρες και της βιασύνης
ο άνθρωπος ρομπότ, θύμα εκμετάλλευσης, ανάληκτης οδύνης
Στη δίνη του συστήματος, εγκλωβισμένος κι απαθής, τα σπλάχνα
του σπαράσσουν
μυαλό κι αισθήσεις τ' αποσπούν στο στόχο τους να φτάσουν

Ποιός χώρος για αισθήματα του μένει για να ζήσει
να νιώσει, να αγαπήσει, στον έρωτα ν' ανθίσει
Ρομαντισμός ανύπαρκτος, μια μουσική θλιμμένη
μια φαντασία που θρηνεί, ψυχή συρρικνωμένη

Η ζωή είναι μία αίσθηση απ' όλες πιο μεγάλη
μας την αρπάζουν βάνανυσα την κλείνουν στην αιθάλη
Με τι καρδιά ν' ονειρευτείς, να χτίσεις, να απολαύσεις
κόντρα στο κύμα αν σταθείς, θα πέσεις και θα χάσεις

Της Ελένης Θ. Π. Λουκά

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα 1^ο

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο των 4 πρώτων παραγράφων του κειμένου σε μία παράγραφο των 70-80 λέξεων.

Μονάδες 20

Θέμα 2^ο

B1. α) Πώς θα χαρακτηρίζατε το ύφος του τίτλου του κειμένου σε σχέση με το ύφος του κειμένου;

β) Να δώσετε έναν δικό σας μεταφορικό τίτλο για το κείμενο.

Μονάδες 10

B2. Στο κείμενο γίνεται ευρεία χρήση παραδειγμάτων. Μεταξύ άλλων αναφέρονται στο απόσπασμα του κειμένου «Ας δούμε μερικούς τίτλους... remake, rewind, top stories κλπ». Τι επιδιώκει ο αρθρογράφος με αυτή την επιλογή ως προς το περιεχόμενο του κειμένου και το ύφος που προσδίδουν στο κείμενο;

Μονάδες 15

B3. α) Να εντοπίσετε στην τελευταία παράγραφο του κειμένου το ασύνδετο σχήμα και να αιτιολογήσετε τη σκοπιμότητά του.

β) Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην 6^η παράγραφο; Τι θέλει να πετύχει με αυτή την επιλογή ο συγγραφέας;

Μονάδες 10

Θέμα 3^ο

Γ1. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το βασικό θέμα που θέτει το ποίημα (κείμενο 2); Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο, αξιοποιώντας κατάλληλους κειμενικούς δείκτες (τουλάχιστον τρεις) και κειμενικές αναφορές. Για ποιον λόγο πιστεύετε πως η ποιήτρια έδωσε αυτόν τον τίτλο στο ποίημά της; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα 4^ο

Δ. Στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας η ομάδα σας έχει αναλάβει μια εργασία για την επίδραση του τηλεοπτικού λόγου στη γλώσσα των νέων. Στο πλαίσιο αυτής της δραστηριότητας αναλαμβάνετε να συντάξετε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο θα αναφερθείτε στις αρνητικές επιδράσεις της γλώσσας των μέσων ενημέρωσης και ειδικότερα του τηλεοπτικού λόγου και θα προτείνετε τι μπορεί να κάνει η οικογένεια και το σχολείο για την αντιμετώπιση του φαινομένου γλωσσικής συρρίκνωσης της έκφρασης των νέων. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30